

Η Εκκλησία, κοινωνία προσώπων (Κυριακή Δ΄ Ματθαίου)

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Ένας εκατόνταρχος, ένας δηλαδή αξιωματικός του ρωμαϊκού στρατού, δείχνει ζωηρό ενδιαφέρον για τον άρρωστο υπηρέτη του. Αυτό είναι το πρώτο, που πρέπει να προσέξουμε στην ευαγγελική περικοπή. Κι εδώ ανοίγεται ένα με-γάλο θέμα, που δεν πρόκειται βέβαια να το αναπτύξουμε τώ-ρα σ' όλο του το πλάτος και να το εξαντλήσουμε. Πρόκειται για τους ανθρώπους που μας υπηρετούν, για τα αισθήματά μας και για τη συμπεριφορά μας απέναντί τους. Γιατί πάντα υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι μαζί μας, είτε συνεργάτες μας είτε βοηθοί μας είτε και υπηρέτες μας· αυτό βέβαια είναι ζή-τημα πως τους βλέπομε εμείς, ή όλους για πολύτιμους συνερ-γάτες μας ή όλους για ευτελείς υπηρέτες. Πρόκειται ειδικότερα για το μεγάλο κοινωνικό θέμα της δουλείας και για τη θέση που πήρε από την αρχή η Εκκλησία απέναντι σ' αυτό το θέμα. Αυτό το θέμα είναι από τα πιο επίμαχα θέματα της ιστορίας, κι έδωσε λαβή σε μια από τις πιο δεινές κατηγορίες εναντίον της Εκκλησίας· πως τάχα δεν ενδιαφέρθηκε για την κατάργηση της δουλείας, πως δεν ξεσήκωσε από την πρώτη στιγμή τους δούλους σε επανάσταση και πως δέχθηκε, αν όχι και δεν καλλιέργησε, τη διατήρηση του θεσμού της δουλείας.

Εδώ ανοίγουμε ένα τεράστιο θέμα, και το ξέρουμε πως δεν κάνουμε καλά, γιατί δεν έχουμε τον τρόπο να το κλείσουμε. Όμως δεν πρέπει να αφήσουμε να νομίζουν οι εχθροί πως η Εκκλη-σία δεν ξέρει τι άδικα της κατηγορούν.

Η αλήθεια είναι πως οι κατηγορίες διατυπώθηκαν στα νεώτερα χρόνια και μάλιστα από κείνους, που πειράζονται με το θεσμό της δουλείας κι όμως κάνουν δούλους κι έχουν δού-λους και υπηρετούνται από δούλους. Αρκετό είναι να πούμε πως η Εκκλησία δεν είναι κοινωνική επανάσταση, αλλά πνευ-ματική ανάσταση. Και σωστό είναι να μην ξεχνάμε πως ο θεσμός της δουλείας καταργήθηκε σιγά-σιγά με την

επίδραση του κηρύγματος της Εκκλησίας, αν και στη θέση του μπήκαν άλλες δουλείες χειρότερης μορφής. Όποιος θέλει να δει ποιά ήταν από την αρχή η θέση της Εκκλησίας απέναντι στους δούλους δεν έχει παρά, εκτός από τα άλλα στην Καινή Διαθήκη, να διαβάσει την προς Φιλήμονα επιστολή του αποστόλου Παύλου. Αυτοί, που ο κόσμος μέχρι πριν εκατόν πενήντα χρόνια τους ονόμαζε δούλους και τους θεωρούσε αντικείμενα αγοραπωλησίας, για την Εκκλησία ήσαν πάντα οικογενείς, άνθρωποι του σπιτιού, αδελφοί αγαπητοί «εν σαρκί», κι όταν γίνονταν χριστιανοί, αδελφοί «εν Κυρίω». Η Εκκλησία πλήρωνε για την απελευθέρωση αιχμαλώτων πολέμου, και πολλοί άγιοι, όπως ο Σεραπίων, πήγαιναν και πωλούσαν τον εαυτό τους σε ειδωλολάτρες, για να μπορέσουν με την υπακοή και την πιστή υπηρεσία τους να τους κερδίσουν στο Χριστό. Η λέξη δούλος στην Εκκλησία είναι ιερή λέξη, κι είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι οι χριστιανοί λέγονται και είναι δούλοι Θεού· όποιος δουλεύει στο Θεό δεν κινδυνεύει να γίνει δούλος ανθρώπων, γιατί είναι μέσα του ελεύθερος, οποιαδήποτε κι αν τον δεσμεύει εξωτερική δουλεία.

Ένα δεύτερο, που θα πρέπει να προσέξουμε στην ευαγγελική περικοπή, είναι το πως ο Ιησούς Χριστός δέχτηκε την αίτηση του εκατόνταρχου· «Εγώ ελθών θεραπεύσω αυτόν», εγώ θα έλθω να τον κάμω καλά. Ούτε πως ο εκατόνταρχος είναι κατακτητής και ειδωλολάτρης ούτε πως ο άρρωστος είναι ένας υπηρέτης έχει σημασία για τον Ιησού, για τον οποίο ο προφήτης κήρυξε ότι «τας ασθενείας ημών έλαβε και τας νόσους εβάστασε». Ούτε και περιμένει δεύτερο λόγο, αλλά είναι πρόθυμος κι έτοιμος να ξεκινήσει για το σπίτι του εκατόνταρχου. Σ' έναν καιρό, σαν τον δικό μας, που οι προϊστάμενοι των υπηρεσιών ταμπουρώνονται πίσω από τα γραφεία τους και περνάνε από μπροστά τους προσκυνώντας οι άνθρωποι και περιμένοντας γραφειοκρατικά να γίνει η δουλειά τους, σ' έναν τέτοιο λοιπόν καιρό καταλαβαίνουμε πόση αξία έχει και τι ακριβώς θα πει· «εγώ ελθών θεραπεύσω αυτόν». Μιλούμε πάντα και λέμε πως η Εκκλησία είναι κοινωνία προσώπων, και μαζί με τα άλλα εννοούμε κι αυτή την άμεση και ζωντανή σχέση, που συνδέει τους ανθρώπους της Εκκλησίας. Δεν μπορούμε βέβαια τώρα να περιγράψουμε την εικόνα του κοινωνικού μας βίου και να αναλύσουμε τον τρόπο με τον οποίο ζούμε σήμερα. Όλα τώρα είναι οργανωμένα αντικειμενικά και απρόσωπα· σε όλες τις υπηρεσίες οι υποθέσεις των ανθρώπων γίνονται κωδικό αριθμοί και ηλεκτρονικοί υπολογισμοί· πουθενά δεν φαίνεται ο άνθρωπος και το πρόσωπο του ανθρώπου. Κι όμως ο άνθρωπος κάθε φορά και η περίπτωσή του είναι υπόθεση ζωής, και μόνο δεν είναι ζωή η γραφειοκρατική και μηχανογραφική εξυπηρέτησή του.

Ό,τι λείπει πάντα κι ό,τι μας χρειάζεται, για να είμαστε αληθινή κοινωνία, είναι αυτή η ζωντανή σχέση που μας συνδέει με τον πλησίον. Αυτή η λέξη «πλησίον» είναι μοναδική, είναι η λέξη της θείας Γραφής, που φανερώνει το συνάνθρωπό μας,

το γνωστό και συγκεκριμένο πρόσωπο στην ανθρώπινη κοινωνία μας, με τις ανάγκες του κάθε φορά και την περίπτωσή του. Γιατί κοινωνία δεν θα πει ένα άθροισμα ατόμων, και δεν είναι, όπως μάθαμε να λέμε, η μάζα και το ανώνυμο πλήθος, αλλά ανθρώπινη κοινωνία είναι το σώμα των προσώπων. Κι όταν λέμε πρόσωπα, εννοούμε ανθρώπους με αυτοσυνείδηση και αυτοδιάθεση, που ξέρουν δηλαδή τι είναι και που μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα τον εαυτό τους. Κοινωνία είναι η αγαπητική σχέση που συνδέει και ενώνει τα πρόσωπα σε ένα σώμα. Μια τέτοια αληθινή κοινωνία προσώπων, ένα τέτοιο σώμα είναι μόνο το σώμα του Χριστού, δηλαδή η Εκκλησία. Σύμφωνα με τον ορισμό του Αποστόλου, οι χρι-στιανοί, ως κοινωνία προσώπων και Εκκλησία, είναι «σώμα Χριστού και μέλη εκ μέρους». Όλοι μαζί το σώμα του Χριστού, κι ο καθένας ένα ενσυνείδητο κι ελεύθερο πρόσωπο.

Πήραμε αφορμή από το λόγο του Χριστού «εγώ ελθών θε-ραπεύσω αυτόν», για να πούμε και σήμερα όσα κι άλλοτε εί-παμε και που νομίζουμε πως πρέπει να λέγονται και να επαναλαμβάνονται, γιατί πολλή ασάφεια και άγνοια υπάρχει σ' αυτά τα πράγματα. Και δεν εξαντλήσαμε βέβαια το θέμα, για-τί τέτοια θέματα δεν εξαντλούνται, αλλά πιστεύουμε πως δώ-σαμε λαβή σε όσους μας ακούνε, για να σκεφτούν περισσότε-ρα. Και θά 'λεγε κανείς ότι σήμερα μιλήσαμε για δύο θέμα-τα· ένα για το θεσμό της δουλείας και δεύτερο για την κοινω-νία των προσώπων. Κι όμως πρόκειται για ένα και το αυτό θέμα· κοινωνία ελεύθερων προσώπων δεν κάνουμε, αν δεν ξεκινήσουμε από την πίστη πως είμαστε δούλοι του Θεού και υπηρέτες αλλήλων. Αμήν.

(+Μητροπ. Σερβίων και Κοζάνης Διονυσίου Λ. Ψαριανού, Επί πτερύγων Ανέμων τ. Α', εκδ. Νεκτ. Παναγόπουλος, σ. 151-154)